

AASTA KÜLA 2015 KONKURSI ANKEET

1. KÜLA/ALEVIKU/KÜLADE PIIRKONNA NIMI **Leedri**
(edaspidi nimetatud ühise nimetusena küla)

2. VALD Lääne-Saare vald

3. MAAKOND Saaremaa

4. POSTIAADRESS Sireli talu, Leedri küla, Lääne-Saare vald, 93316 Saaremaa

5. KODULEHT www.leedri.ee

6. KONTAKTISIK KÜLAS, TELEFON, E-POST külavanem Indrek Tiitson,
5663 2060, indrek.tiitson@audi.ee

7. KÜLAELANIKE ARV 68

8. Küla lühitutvustus (max 10 lauset) - mõni ajalooline fakt, tuntud objekt, kuulus elanik, vaatamisväärsus vms.

Kui palju leidub tänapäeval Eestimaal külasid, kus rahvaarv kasvabki päriselt aastaga veerandi võrra ja seda mitte suurlinna külje all, vaid kusagil kaugel maailma veerel! Kui veel mõned aastad tagasi jooksis külas ringi 3 last, siis täna 15.

Leedri on ehe saaremaine sumbküla, mille eksitavalt käänuline teedevõrk, sammaldunud kiviaiad ja uhkelt üle põldude kiikav pukktuulik on muinsuskaitse all. Tihe läbikäimine, eluterve uudishimu ja koostegutsemise harjumus on meile emapiimaga kaasa antud. Peale külaseltsi loomist aga veelgi tormilisemalt käima läinud ühistegevus on kogukonnale andnud värske hingamise, mis on toonud tagasi ja juurde palju noori. Küla on kordades ettevõtlikum kui muu Eesti - me ei otsi tööd, vaid loome seda endale ise. Arhailine miljöö ning hakkajad inimesed on tekitanud koosluse, mida avastab igal aastal üha rohkem turiste. Meil on hea meel jutustada neile oma lugusid, pakkuda kordumatuid vaateid külatänavakutelt ning kostitada kogu Saaremaale kuulsust toonud kadakasiirupiga. Tere tulemast Leedrisse!

9. Millised organisatsioonid, seltsid, huvigrupid külas tegutsevad?

- **MTÜ Leedri Küla Selts:** küla ühistegevuse (ainus) formaalne väljendus. Liikmeid 38, vähemalt üks inimene pea igast talust. Loodud 2005. aastal.

- **Naisteklubi:** naised, emad, ja vanaemad Leedrist ja ümbruskonna küladest saavad talvisel ajal Orbu talus kokku, et üheskoos õppida ja kogemusi vahetada. Lektorid räägivad tervislikust toitumisest, tervislikust mõtlemisest ja erinevatest vaimsetest praktikatest.

- **Öudselt Hea Bänd:** Leedri küla noortest (8 kohalikku + 2 noort naaberküladest) moodustunud poppgrupp. Esines esmakordselt 2014.a küla

jaanipeol. Pillimängu harjutatakse oma lõbuks nädalavahetustel. Üles on astunud veel Lümada kultuurimaja sünnipäevapeol novembris 2014 ning privaatsetel pidudel.

- **Reinu Open:** Reinu talu suvisel murusel tenniseväljakul toimuvad spontaansed lahtised paarismänguvõistlused, kus osavõtjaid jagub ka naaberküladest. Mängijate taseme vahe on küll suur, sest Leedri on koduks Saaremaa parimatele tennisitudrukutele, aga see ei varjuta sportlikku hasarti.

- Millised on küla peamised eesmärgid? Millal valmis küla arengukava? Leedri olemasolev arengukava (2007-2012) on aegunud, uus valmib 2015 kevadel. Vastavalt külaelanike hulgas jaanuaris 2015 läbi viidud küsitluse tulemustele on inimesed seniste arengutega külas väga rahul. Investeeringud on üle ootuste palju, ühistegevus on läinud varasemast veelgi hoogsamalt käima. Märksõnad, millega küla praegust seisut iseloomustatakse ja millisena soovitakse küla näha, kattuvad väga suurel määral. Uue, 2015-2021.a arengukava prioriteetideks saavad:

- Küladeede tolmuvabadus
- Leedri külavälja lõpuni arendamine ning aktiivsem kasutussevõtt
- Külarahvale endale tegevuste suunamine
- Külaseltsi poolt turismiteenuste pakkumise ja laiendamise jätkamine.
- Suurem tähelepanu lastele suunatud tegevustele. Lapsepõlv Leedris sarnaneb paljuski Astrid Lindgreni Bullerbylle, tahame seda väärtust hoida ja lastele pakkuda.

10. Milliseid traditsioonilisi ettevõtmisi on külal:

Külasiseselt:

a) *talvine külakoosolek* toimub jaanuari lõpus- veebruari alguses. Eesmärk vaadata üle eelmise aasta tegemised ja plaanida uusi, arutada ühistegevusega seotud küsimusi.

b) *kevadised talgud:* küla nn avaliku ruumi ning abivajavate külaelanike maalappide riisumine, avaliku ruumi heakorrastamine, teeäärte võsast puhastamine.

c) suvised üritused:

jaanipäeva korraldame iga kord täpselt nii suurelt, kui on suutlikkust ja võimalust. Varieerume nn oma küla peost (tasuta, söögid-joogid ise kaasa, ilma reklaamita, ca 200 inimest) valla või piirkonna esinduspeoni (tuntud esineja, laialdane eelreklaam, korralik eeskava, kuni 1000 külastajat, tasuline, me ise korraldame parkimist, müüme pileteid, tagame heakorda jne). Leedris on säilinud saaremaiste jaanitulede omapära: asukoht kaunil kadakasel väljakul keset arhailist küla, tabamatud linalakk-neiud valges öös külakiigel kiikumas, palju võimalusi kohata ammusi tuttavaid. Traditsiooniliselt on meie jaanitulel alati tasuta Leedris valmistatud koduõlu.

*Kadaka*päev on toimunud 2 viimasel aastal siirupiemandate eestvõttel. Päeva eesmärk on rääkida kadaka tuhandest kasulikust küljest, propageerida tervislikku toitu laiemalt, ärgitada kohalikke inimesi müüma oma toidusaadusi ja käsitööd jne. Kadakas kui vaieldamatu Saaremaa kaubamärk

ning kadakapäeva huvitav sisu on mõlemal korral kohale kutsunud sadu inimesi ning meil on kindlasti plaanis seda tava jätkata.

Lasteetendused küüni juures: esinemas on käinud Nukuteater, Piip ja Tuut, sel suvel on oodata tsirkust. Soovime pakkuda lastele positiivseid ning nn üleelusuurusi mälestusi lapsepõlvest, mis saadaks neid läbi elu ning kutsuks täiskasvanuna koju tagasi. Samas külastab meid seoses etendustega ka palju lastega peresid väljaspoolt Leedrit ning küla tundus seeläbi kasvab.

- d) *Külakokkutulekuid* oleme pidanud alates 1992.a iga 5 a tagant jaanipäeval, järgmine 2017.

Koos teiste küladega:

tihedamalt suhtleme Karala Külaelu Arendamise Seltsiga, kes on korraldanud nt külade arengupäeva, peoõhtuid, keraamikakursusi. Viimati külastasime märtsis 2015 ühiselt (Karala - rahva lemmik 2013 ja Leedri - Saaremaa Aasta Küla 2015) Lustivere külade piirkonda (Eestimaa Aasta Küla 2015) ja Kamari Haridusseltsi (Eestimaa Aasta Küla 2005), et vaadata üksteise tegemisi ning vahetada kogemusi. Varasematel aastatel osalesime aktiivselt Tipud kokku! tegemistes (Eestimaa kõige lääne-, lõuna-, põhja- ja idapoolsemate valdade kultuurivahetusprojekt), Leedri külas toimusid selle raames 2011.a ühised kiviaialappimistalgud.

Leedri Küla Selts väärtustab maakondlikku 3. sektori koostööd, oleme Saarte Koostöökogu (kohalik Leader-tegevusgrupp) ning Saaremaa Kodukandi liige.

Leedri rahvas laulab Lümanda külakooris, tantsib Lümanda kultuurimaja erinevates rahvatantsurühmades ja lööb kaasa näiteringis.

Rahvusvahelise koostööna: keskendumise sellele, et meil endal oleks hea Leedris elada, see omakorda paistab välja ja toob meile iga suvega rohkem turiste, ka välismaalt (siiani Läti, Soome, Šotimaa, Prantsusmaa). Giiditeenust saab tellida peale eesti ka inglise keeles, hakkame oleme saanud ka vene keeles. Üle interneti targa töö tegijad ehk nn ajuteenust (helidisain, graafiline disain, meedia, raamatupidamine) pakkuvad kohalikud ettevõtjad teenindavad samuti kliente üle laia ilma, elades ise „kauges külas“.

11. Õnnestunud projektid, ettevõtmised 2012-2014 aastal (eesmärk, mida tehti, kui palju inimesi kaasati, kes oli sihtrühm, kes rahastaja või tehti omavahenditega).

Alates 2008.a aastast oleme teostanud läbi Leedri Küla Seltsi 25 erinevat projekti kogumaksumusega ca 100 000 eurot, neist viimase kolme aasta jooksul kolm:

2012 Uut tuult Leedri küla tiibadesse: Anetsi tuuliku restaureerimine. Pearahastaja Leader-meede (ca 27 000), omafinantseering küla inimestelt (1500 eur) ja Altia Eestilt (1500 eur). Eesmärk korrastada kokkuvajumise äärel olnud Anetsi tuulik, tehes osa töid ise ära talgukorras. Pikem eesmärk kutsuda läbi külaseltsi ellu külaekskursiooni teenus, samuti vanade töövõtete toomine läbi talgute tänapäeva. Talgutel osales 27 täiskasvanut, 6 last ja 5 koera, kokku tehti tuulikujala lammutamisel ja uuesti üleslappimisel külaelanike poolt vähemalt 383 töötundi. Pidasime auasjaks ise kokku koguda projekti omafinantseering, selleks kogusime annetusi oma üritustel, suhtlesime väliseestlastega jne. Põhisumma korjasime siiski

külapealt: panime perest peresse ringlema annetuskasti, nii et koostööd tuli teha mitte ainult tuulikujala, vaid ka omaosaluse kallal! Projekti tulemusena sai tuulik restaureeritud (va sisustus), läbi talgutööde tihenes oluliselt kogukonna koostöö ning hoogsalt läks käima külaekskursioonide teenus.

2013 Esimese kadakapäeva korraldamine Leedri külas koos merelaulude õhtuga: rahastaja Kohaliku omaalgatuse programm. Eesmärk väärtustada kohalikku toitu ja toorainet ning toidutootmist, mis peab lugu keskkonnast ja inimese tervisest. Päeva korraldas 5-liikmeline külainimeste tuumik, sihtrühmaks tervisliku toidu huvilised lähemalt ja kaugemalt. Üritusel osalejaid päeva jooksul ca 400-500. Omaosalus nii omavahenditest kui Lümända vallalt. 2014. suvel korraldati kadakapäev omavahenditega.

2014 Uue Leedri külakiige ehitus: rahastaja Kohaliku omaalgatuse programm. Eesmärk ehitada Leedri külaväljale vana amortiseerunud kiige asemele uus. Tööd viisid läbi oma küla mehed, osaliselt talgukorras. Kiik avati 2014 jaanipäeval. Omaosalus nii omavahenditest kui Lümända vallalt.

12. Milliseid ja kellele suunatud tegevusi on plaanis ellu viia aastal 2015?

Tahame jätkata traditsiooniliste tegevustega: veebruari alguses toimus külakoosolek. Kevadel on plaanis läbi viia talgud, lõplikult valmib uus arengukava. Suvel toimuvad aasta küla tiitlile vääriline jaanipäev, kadakapäev ning lasteetendus, plaanis sõit Säreverre. Valmistume ka fondide avanemisel taotlema toetust külale oluliste tegevuste jaoks (külavälja lõpuniehitus, ühisüritused).

13. Kuidas olete külakogukonnana kaasa aidanud:

a) kohapealse ettevõtluse arengule: Ettevõtlusaktiivsus on Leedri külas (180 majanduslikult aktiivset ettevõtet 1000 elaniku kohta) juba oluliselt kõrgem kui Saaremaal keskmiselt (94), mis omakorda on tunduvalt suurem kui Eestis (53,1). Järjest selgemalt on näha tendents, et inimesed ei soovi otsida tööd kusagil mujal, vaid loovad töökohti koju. Nii on meil ka päevasel ajal päris palju inimesi igapäevaselt kodus toimetamas – see on ühtlasi ka hästi toimiv naabrivalve!

Oleme aastatega loonud külas atraktiivse avaliku ruumi (külaväli, nn piimaputka ja turismiinfotahvel, tuulik), mis väärindab küla ajaloolist ilmet ning pakub turistidele järjest enam huvi. Et aga see nn turismiobjekt on meie kodu ja massiturismi ei kannataks kogukond välja, oleme kokku leppinud, et suuname turismitegevust külas läbi ühistöö ja seltsi. Nii oleme välja töötanud küla ekskursionsiooni teenuse ja sidunud selle meie tuntuima kaubamärgi - Saaremaa kadakasiirupi - degusteerimisega paketti. Sel moel saame külastajatele pakkuda midagi erakordset ning kohalik ettevõtja saab võimaluse müüa oma tooteid. Näeme siin ka laienemisvõimalusi: muude toodete lisamine Orbu siirupitalu kodupoodi (toit, käsitöö, postkaardid, küla kaart), bussi-, giidi- ja muude täiendavate teenuste pakkumine.

Omamoodi ettevõtluse ning kogukonna aktiivsuse edendajana toimib koostöö MTÜ-ga Saaremaa Ralli. Viimased 7 aastat on Saaremaa Ralli üks kiiruskatse läbinud Leedri küla. Kitsaste kiviaedade vaheline katse on alati kohale meelitanud suured rahvahulgad ning iga aastaga järjest julgemalt on kohalikud hakanud külalistele

pakkuma müügiks suppi, võileibu, kooke, küpsiseid, õunamahla jne. Meie jaoks on see kindlasti väljakutse, kuidas sellel ühel päeval umbes tuhandele külastajale veelgi rohkem head äraolemist ja kõhutäidet pakkuda ning koju kätte tulnud ettevõtlusvõimalust ära kasutada!

b) heakorrale, keskkonnanahoiule, mälestiste või kultuuripärandi kaitsele: Leedri küla kiviaiad ja teedevõrk ning Anetsi tuulik on muinsuskaitse all, seetõttu suhtume nende säilitamisse ja taastamisse eriti tähelepanelikult. Külavälja muru niitmiseks kogume vabatahtlikult läbi seltsi nn mururaha (5 eur/täiskasvanu aastas). Selle raha eest ostetakse murutraktori kütus, töid teostab 2 talu rahvas tasuta (laste töökasvatus). Leedri on ainuke küla Lääne-Saare vallas, kus on säilinud ühine prügimajandus (teenuse eest maksmine ja leping prügifirmaga on tehtud läbi külaseltsi, oleme kehtestanud nn prügimaksu iga inimese pealt). Viimaste aastate jooksul on tänu külastatavuse kasvule, heatahtlikule külasisesele konkurentsile ning ühistegevusele tuntavalt paranenud üldine heakord.

Meie eripäraks on muinsuskaitse all olevad kiviaiad ja teedevõrk. Kuigi hetkel on põhimureks ja vaidlusobjektiks Muinsuskaitseametiga, kuidas saada teed tolmuvabaks, suhtume oma „kaitstusesse“ siiski kui unikaalsesse väärtusesse, korrastame tasapisi ühiselt omanikuta aialõike ning hooldame omaenda aedu.

a) haridus- ja kultuurielule, traditsioonide säilimisele, põlvkondadevahelise sideme tugevdamisele: Leedri on pea 500-aastane sumbküla, kus talud asuvad tihedas kobaras koos, pereliinid neis on säilinud kohati Põhjasõjast saati, mitmes peres elatakse põlvkonniti koos. Selline elulaad väärtustab ajalugu ning külaelanikud ise ongi traditsioonide kandjad, näiteks laupäev on siiani kõigil saunapäev, õlut tehakse jõuluks ja jaaniks, tähtpäevi peetakse alati koos naabritega jne. Tähtis on laste kaasamine kõigisse tegevustesse ning nendele lugude jutustamine, kuidas külas kunagi on elatud. Vanavanematelt päritud kombed on kindel pidepunkt meie kõigi elus.

Väärtustame oma arhailisust ja saaremaist eripära ka läbi selle tutvustamise väljapoole: Leedri viimaste aastate märksõnad on olnud Leedri **küün**, Anetsi **tuulik**, **kadapakäev**, **koduõlu** jaanipäevadel, jne. Kultuurielu on oluliselt aktiveerinud küüni ehitus ning selle kasutamine vabaõhuüritusteks nii meie endi kui Lümända kultuurimaja algatusel. Oleme teinud koostööd Lümända Põhikooliga, näiteks valmistasid lapsed 2013.a koolis loovtööd kadakast, mida eksponeerisime näitusel küünis 1. kadapakäeval. Koolilapsed külastavad tihti Leedrit erinevate õppetegevustega seoses (ajaloolise arhitektuuriga tutvumine, vanavanemate päev, loodusvaatlused, matkad jne).

Oleme omalt poolt alati avatud erinevatele ideedele ja pakkumistele. Näiteks 2013.a suvel viis oma suvelaagri Leedris läbi Saaremaa Kunstiklubi. Läbi selle sündis Leedrist palju kauneid maale. 2014.a tekkis aga noortel spontaanselt idee vaadata küünis ühiselt jalgpalli MMi finaali, kokkuvõttes oli ümbruskonnast sel õhtul kohal ligi 40 inimest!

Kogukonna ühtsustunde tugevdamisele: Mitmetes põlistaludes on säilinud põlvkonniti kooselamise traditsioon, mis on parim viis lastele loomulikus elukeskkonnas tavade ning elulaadi edasikandmiseks. Tegutseme koos ja

väärtustame üksteist mitte ainult väljapoole, vaid igapäevaselt, oma tavalist elu elades, üksteisega suheldes. Külas on kõik inimesed võrdselt olulised ning mees peetud. Näiteks on meil säilinud uusaastapoiste komme, 1. septembril saadetakse lapsed kooli ühise tarkusepäevapeoga, naistepäeval viib külavanem küla naistele lilled, lapsed käivad mardi- ja kadrisandiks jne. 2014.a tekkis küla bänd, kus liikmete vanus on vahemikus 27-57, aga lapsed on samuti proovis kaasas – õpivad pille tundma, videot salvestama, ütlevad repertuaarivalikul sõna sekka ja on kontserdi ajal esireas näppu viskamas, kõrvuti vanaemade ja vanaisadega.

14. Kuidas tutvustate küla lugu ja traditsioone? Kas talletate küla ajalugu? Meil on olemas ajakirjanduses ilmunul ning muude kirjalikel materjalidel põhinev küla arhiiv alates seltsi loomisest 2005.a. Väljapoole suunatud kanalitest saab Leedri ajaloo ja tänapäevaga tutvuda küla kodulehel. Seltsi poolt pakutav ringkäik küla tänakutel põhineb vanadel juttudel ja ajaloofaktidel, nendega on seega tutvunud kõik meie poolt vastu võetud külalised.

15. Kuidas toimub küla ja kohaliku omavalitsuse koostöö? Leedri küla asub Lääne-Saare vallas, mis moodustus alles 01.01.2015.a., nii et selle koostöövormid oma külade ja MTÜ-dega ei ole veel jõudnud välja kujuneda. Varasemalt toimis koostöö Lümända vallaga järgmistel viisidel:

- vald on andnud külaseltsile tasuta kasutada külavälja maa ning seadnud seltsi kasuks sinna hoonestusõiguse 50 aastaks.
- külavanemad kohtusid 1-3 korda aastas vallavanemaga ümarlauas, kus arutati erinevaid teemasid (kommunaal- ja sotsiaalküsimused, kultuuriüritused, valla arengu teemad jne).
- vallal oli MTÜ-de jaoks olemas nii tegevus- kui investeeringutoetuste fond, mida kasutasime vastavalt vajadusele oma tegevuste rahastamiseks.
- hea koostöö toimib meil jätkuvalt Lümända kultuurimajaga, kellega koos on oluliselt lihtsam ja mõlemapoolselt vaheldusrikkam korraldada erinevaid üritusi (jaanipäev, kadakapäev, teatrietendused, lasteüritused jne).

Kuna Leedri küla asub endise vallakeskuse Lümända vahetus läheduses, ei asu külas ühtegi valla enda ega valla poolt ülal peetavat asutust/organisatsiooni. Kõik, mis meil on, on puhtalt omaalgatuslik. Vald on aga alati olnud abiks, kui meil on seda vaja läinud.

16. Miks peaks teie küla/külade piirkond/alev saama Aasta külaks? Leedri on viimastel aastatel läinud õitsele. Meile on tulnud tagasi ja juurde, enamasti noored haritud inimesed, ettevõtlust on külas üha enam. Oleme hea näide väärrika ajaloopärandi keskel toimetavast pisikesest edumeelsest kogukonnast, keda iseloomustab ettevõtlikkus, juhtimis- ja koostööoskus, digitaalne kirjaoskus. Keeruliste sõnade taga on ilus lihtne sisu: me saame oma igapäevatööd teha kaunist kodukülalt lahkumata ning elada igapäevaselt seda elu, millest paljud inimesed ainult unistada julgevad!

17. Kui soovid lisada, mis on teie külas erilist, silmapaistvat või kust leida lisamaterjali, siis pane see siia kirja.

Meie põhiline kanal väljapoole on koduleht www.leadri.ee

2014.a omistas Saaremaa Arenduskeskus MTÜ-le Leadri Küla Selts tiitli „Kena kodanikeühendus“.

Kadakasiirupit tootev A-Orbu sai 2012.a Saaremaa Arenduskeskuse ettevõtlusauhinna Saare Nokkija uudse lahenduse või innovatiivse ettevõtmise eest ning Lümända valla ettevõtluspreemia 2013.a.

Oleme Saare maakonna Aasta Küla 2015.

Lisa üks pilt külast, mida soovid küla tutvustuseks avalikkusele näidata.

Küsimustiku täitja nimi:

Jaanika Tiitson, 56 236 402, jaanika@lapitekk.ee

Margit Tõnson, 511 2400, margit.tonson@gmail.com

Urve Vakker, 5344 3956, vakkerurve@gmail.com

Liisi Kuivjõgi, 520 6760, a.orbu.oy@gmail.com

Täidetud ankeet saata 26. märtsiks 2015.a. aadressil: kylli@kodukant.ee

Hilinenud ankeedid konkursil ei osale.

Kylli Vollmer

5114027

kylli@kodukant.ee

Täname koostöö eest!

Liikumine Kodukant

www.kodukant.ee